

Sjuul Paradijs een joviale doordrammer

SJUUL PARADIJS IS MET OPEN ARMEN – BIJNA LYRISCH – ONTVANGEN ALS NIEUWE HOOFDREDACTEUR VAN DE TELEGRAAF. OOK BUITENSTAANDERS ROEMEN ZIJN DAADKRACHT EN CHARISMA. SOMMIGEN VOORZIEN DAT DE KRANT EEN POPULISTISCHE RUK NAAR RECHTS ZAL MAKEN.

Frans Oremus

◆ Nee, Sjuul Paradijs geeft geen interviews. Nou ja, alleen aan AT5 dan. ‘Omdat ik zelf graag naar die zender kijk.’ Maar verder heeft hij niet veel toe te voegen aan alles wat er op dit moment over De Telegraaf wordt gezegd en geschreven. ‘We zitten in een belangrijke fase waarin we de toekomst van de krant veilig moeten stellen.’ Het typeert Paradijs dat hij zich zo op de vlakte houdt. Hij is ongrijpbaar en wil dat graag zo houden.

Voor een telefonische opsomming van de succesvolle recente acties die de krant voerde is Paradijs niet te beroerd. Maar zelf meewerken aan een profiel, wil hij niet. Hij werkt ook niet tegen: ‘Dat behoort tot de vrijheid van meningsuiting.’ Maar we krijgen hem niet voor de camera om een mooie coverfoto te schieten. ‘Ik stuur zelf wel iets.’ We krijgen een oude foto van Paradijs.

met een voorpagina van De Telegraaf in de hand waarop de tekst ‘Laat ze vrij’ staat, slaand op de actie van NVJ, het Genootschap van Hoofdredacteuren en De Telegraaf om de gegijzelde Telegraaf-redacteuren Bart Mos en Joost de Haas uit handen van Justitie te krijgen nadat ze (in 2006) weigeren hun bronnen te noemen.

Praten over de ingrepen die de Telegraaf-directie heeft aangekondigd wil hij al helemaal niet. Paradijs ontkent niet, maar: ‘Ik behoor niet tot de defaitisten die denken dat de krant verdwijnt. Kom op... we hebben dagelijks 2,5 miljoen lezers.’

De krant gaat zich scherper profileren – wat al is te merken sinds Paradijs in de hoofdredactie (vanaf 2005) zit – via acties: voor verpleegsters, militairen, file-rijders. Het is de ‘ultieme interactiviteit’ vindt Paradijs, die De Telegraaf ‘de échte volkskrant’ noemt. ‘Lezers oplossingen laten verzinnen voor het fileprobleem, om die vervolgens op het bureau van verkeersminister Eurlings te leggen. En dan wel met de boodschap: “Camiel, zoek dit goed uit, want we houden je in de gaten”. Het heeft gewerkt. De files zijn al met zo’n 4 procent verminderd.’

Het fenomeen actiejournalistiek is voor De Telegraaf niet nieuw, al kwam er onder hoofdredacteur Johan Olde Kalter en opvolger Eef Bos een beetje de sleet in. De krant werd er groot mee in de jaren vijftig, maar wierp zich in 1893 al op als *crusading newspaper* door een heuse actie te voeren voor herstel van een Nederlands gezantschap in het Vaticaan. Het achterliggende doel was katholieke lezers aan zich te binden. In de eenentwintigste eeuw richt de krant zich op andere doelgroepen, zoals de wakkere filemens. Pershistoricus Joan Hemels (Universiteit van Amsterdam en Universiteit van Antwerpen) noemde de plotse terugkeer van de actiejournalistiek in 2007 ‘een positieve retrobeweging’. In dat jaar leek deze journalistieke vorm – die weer nieuw leven kreeg ingeblazen door de Telegraaf-actie ‘Laat NL rijden’ – te zijn geadopteerd door media als De Pers (met de actie ‘Bord op schoot’, om de voetbalrechten voor de Publiek Omroep te behouden), het AD (die Yuri van Gelder naar de Olympische Spelen wilde helpen) en de Vara (die met ‘26.000 Gezichten’ een oplossing wilde forceren voor uitgeprocedeerde asielzoekers). De Telegraaf is het enige medium dat sindsdien succesvol doordendert in het voeren van acties die – en dat is knap – weerklank vinden bij het grote publiek.

Foto: Sjuul Paradijs geeft uitleg voor een RTL-camera over de actie van NVJ, Genootschap en De Telegraaf om de gegijzelde Telegraaf-redacteuren Bart Mos en Joost de Haas uit handen van Justitie te krijgen. Foto: Johannes Dalhuijsen/De Telegraaf

De recent gepensioneerde Telegraaf-fotograaf Jan Stappenbeld is welhaast lyrisch over de benoeming van de nieuwe hoofdredacteur. ‘Hij zal de oude lijn oppakken waar de krant in zijn gloriejaren om bekend stond. Sjuul is als zoon van een banketbakker bekend met de chocoladeletter, en hij is een knokker; géén straatvechter, maar wel een echte doordrammer. Met de nieuw te benoemen tweede man, en hopelijk na de vervanging van het handjevol adjuncten, zal Paradijs zijn best doen De Telegraaf weer een eigen profiel te geven.’ De erfenis van het hoofdredactioneel bewind van de afgelopen paar jaar onder Eef Bos – ‘waarin het imago van de krant achteruit is gehold’ – zal Paradijs volgens Stappenbeld snel wegwerken.

Mieke van der Weij zag hem graag als vaste gast in haar Journalistenforum dat zij presenteerde op Radio 1. Hij vertolkte het ‘broodnodige’ rechtse geluid tussen het toch wat linkse journaal. Forumlid Lidy Nicolassen (de Volkskrant) herinnert zich: ‘Hij zat in die fora altijd op de Volkskrant te hakken, “die linkse krant”. Zijn oogjes werden dan zwart. Dat was geen spelletje; hij was echt fel. Altijd overtuigd van zijn mening.’

Toch is hij volgens Nicolassen niet een ‘grote opiniemaker’, zoals Kees Lunshof, de vorig jaar overleden politiek commentator van De Telegraaf. ‘Op het Binnenhof was Sjuul geliefd bij vriend en vijand, had veel contacten. Een aardige en vaak wat jolige persoonlijkheid. Hij is, op een andere manier dan ik, begaan met Nederland. Meer populistisch dan liberaal – *gesund Volksempfinden*.’

Samen trokken ze op – in 2000 – rond de oprichting van de ‘commissie Paradijs’, waarin op zijn initiatief Haagse journalisten en voorlichters een proef deden om politieke interviews niet langer te autoriseren. Paradijs ergerde zich aan het feit dat vraaggesprekken met bewindslieden soms geheel herschreven van de departementale voorlichtingsafdelingen terugkwamen. De commissie kreeg de voorlichters zo ver dat ze een jaar lang niet autoriseerden. Ze beperkten zich tot het corrigeren van feitelijke onjuistheden waarbij het als eigen verantwoordelijkheid gold wat de journalist hier mee deed. De proef mislukte jammerlijk, omdat weinig voorlichters het aan durfden, volgens Nicolassen. ‘Alleen Jeroen Sprenger (destijds directeur voorlichting ministerie van Financiën) hield vast aan de principes uit de proef.’

‘En dat doe ik nog steeds’, zegt Sprenger, tegenwoordig project-directeur Overheidscommunicatie Nieuwe Stijl. ‘Samen met Sjuul sta ik op het standpunt dat geschreven interviews niet anders behandeld mogen worden dan audiovisuele, waarin je niks kúnt wijzigen. Ik heb er bij de parlementaire pers altijd op aangedrongen onderlinge ergernissen uit te wisselen.’

Sprenger heeft hem leren kennen als ‘een aardig mens’ die ‘redelijk goed’ was ingevoerd. Over de koers die de krant onder zijn bewind zal varen heeft hij twijfels. ‘De Telegraaf is de laatste tijd vaak ongenueanceerd, met onvoldoende ruimte voor hoor- en wederhoor. Een voorbeeld? De krant schreef in verband met de Fortis-deal van anderhalf jaar geleden dat Wouter Bos weigerde met de vakbonden te spreken. Dit was niet bij ons nagevraagd en het klopte niet.’ Ook ergert Sprenger zich aan ‘het volstrekt on-

‘Sjuul is als zoon van een banketbakker bekend met de chocoladeletter’

► genuanceerde' begrip 'Bosbelasting', dat door De Telegraaf werd gelanceerd. 'Er wordt vaak met de verkeerde bal op de verkeerde man gespeeld. Sinds het overlijden van Kees Lunshof kijkt men in de politieke berichtgeving te veel naar wat het publiek wil. Daar wordt wekelijks onderzoek naar gedaan. De uitkomst ervan is uiteraard uiterst geheim, en de krant valt niet onder de WOB. Ha, ha. Ik zou Sjuul graag zien als een kerel in de geest van Lunshof; fatsoenlijk rechts, een beetje CDA. Lunshof was een persoonlijkheid met duidelijke opvattingen, maar bovenal journalist. Ik hoop echt dat De Telegraaf een journalistiek product blijft en dat Paradijs een zelfstandige journalistieke koers vaart, die niet uitsluitend door de lezers wordt bepaald.'

Voormalig VVD-fractievoorzitter Hans Dijkstal, die Paradijs in zijn Haagse periode leerde kennen, vindt dat media sowieso de laatste jaren steeds populistischer worden. 'Paradijs heeft er geen bezwaar tegen hier zijn partijtje in mee te blazen. Maar een krant als het AD en vooral de televisie gaan ook mee op die golf.' Volgens Dijkstal is dit het directe gevolg van de opstomende beeldcultuur, waar hij over het algemeen niet zo'n moeite mee heeft. 'Maar openbaar bestuur en populisme vind ik echt niet samengaan. De berichtgeving van De Telegraaf over Gouda (waar buschauffeurs werden bedreigd, red.) was ronduit buitensporig. Echt een campagne. Daar houd ik niet van. En het houdt dan ook niet op, hè. Dag na dag verschijnt er iets over op de voorpagina. Maar goed, hetzelfde geldt nu met de vorst. Het ijs druipt de laatste dagen zowat van de krant.' Dijkstal vindt Paradijs vooral 'een hartelijke vent'. 'Laatst was hij in New York waar hij een jazz-cd voor me kocht. Ik presenteer namelijk een jazzprogramma bij de Concertzender. Zoiets vind ik wel erg attent.'

Aimabel, vrolijk, geestig, betrokken. Dat zijn de woorden die vallen wanneer de naam Sjuul Paradijs langskomt. RTL-journalist Frits Wester kwalificeert hem als 'iemand waar je niet boos op kunt worden. Het meest bijzonder in zijn stukken vond ik altijd zijn woordkeus en het gebruik van de overtreffende trap. Tijdens een reis met de fractievoorzitters naar Zuid-Afrika, in 2000, reden we op een avond met een groep journalisten naar het strand om daar te eten. Toenmalige griffier Willem Hendrik de Beaufort van de Tweede Kamer bezwoer ons op te passen voor overvallers. Op de terugweg naar Kaapstad werden we gebeld en bleek De Beaufort – gehuld in korte broek en fotoestel om zijn nek – zelf te zijn geript. Sjuul belde hierop onmiddellijk naar de krant en dicteerde: "Brute aanval op klaarlichte dag", terwijl hij niks meer wist dan ik. Het is typerend voor Sjuul en helemaal passend bij De Telegraaf. Wordvoerder Jos Jochemsen van de Tweede Kamer, die vanuit Den Haag de volgende dag de knipselkranten kreeg opgestuurd was *not amused* en vroeg of dit nou nodig was. Waarop Sjuul een biertje voor hem

bestelde en zei: "Tsja, er moest toch een kop boven". De kou was onmiddellijk uit de lucht.'

De kans dat de krant een 'fatsoenlijk rechtse' koers blijft varen lijkt klein. Paradijs wordt juist door een groot deel van zijn redactie op handen gedragen vanwege de belofte die zijn benoeming inhield dat de lezers weer hun volkse krant terug krijgen. Dat De Telegraaf zich – onder Lunshof – afkeerde van Pim Fortuyn wordt achteraf als een dramatische fout gezien, zo stelde Thomas Lepeltak in NRC Handelsblad. Wat volgens voorzitter Joost de Haas van de redactie- raad ook weer niet wil zeggen dat Paradijs wél partij had gekozen voor Fortuyn.

Ook Roel den Outer – jarenlang nieuwschef bij De Telegraaf en tegenwoordig 'medewerker' van GeenStijl – ziet Paradijs 'niet als een volger van dit soort types. En anders zijn er nog altijd 270 redacteuren die hem tot de orde kunnen roepen.'

Maar volgens Den Outer is de tijd van Lunshof 'definitief' voorbij. Frits Wester neemt sinds het vertrek van Johan Olde Kalter en de dood van Lunshof 'een vergroving' waar bij De Telegraaf. 'Het refereert allemaal wat meer aan onderbuikgevoelens, dat zie je ook aan de hoofdcommentaren. Waar Paradijs' voorgangers hun best deden de krant naar het midden te trekken, zie je nu dat het allemaal weer wat botter en scherper wordt en dat het er niet zoveel toe doet wat er vorige week is geschreven.'

Den Outer: 'Olde Kalter en Bos wilden zoveel mogelijk lezers aanspreken, waardoor De Telegraaf teveel middle-of-the-road is geworden. 'Met het gevaar dat je afglijdt richting het AD.' Den Outer is ervan overtuigd: met Paradijs krijgt de krant weer een duidelijk gezicht. ■

Foto 1: Eef Bos en Sjuul Paradijs ontvangen de lijsttrekkers Balkenende, Rutte en Bos. De leiders van de grote politieke partijen zijn gashoofdredacteur in het kader van de verkiezingscampagne. Foto: De Telegraaf.
Foto 2: Sjuul Paradijs en Henk van der Meyden op de receptie van directeur Hein Jens van Carré. Foto: De Telegraaf/Richard Mouw.
Foto 3: Sjuul Paradijs met Pieter van Vollenhoven. Foto: Hans Peters/De Telegraaf.

Sjuul Paradijs

1962: Geboren in Amsterdam
1981: Vrije Universiteit Amsterdam
1986: Verslaggever De Echo
1988: Verslaggever De Financiële Telegraaf
1990: Onderzoeksjournalist
1994: Chef parlementaire redactie
2003: Stan Huygens Journaal
2005: Adjunct-hoofdredacteur
2009: Hoofdredacteur